



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Vtrùm debita certa sint priùs soluenda quàm incerta.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)



tingit, poterit ratione huius obsequij aliquid exigere & accipere.

Resp. Sotus supra, ob hoc argumentum concedit posse sic aliquid accipi. Sed communis sententia est in contrarium. Ratio est; quia quando opus vel omisso secundum se est inuendibile, etiam est inuendibile obsequium, quod fit in tui gratiam. alioquin vsurarius posset aliquid exigere, quod in tui gratiam det mutuum alteri; & collator beneficij, quod tua causa huic conferat; & Iudex, quod tua causa iustam sententiam ferat.

Im obsequium, quando opus est absolute am, non censetur dignum pretio apud homines, sed vt summum amicitia. Si quid tamen ex liberalitate ob hanc causam esset datum, posset retineri; quia non censetur donatum inuito, neque ob causam, quæ sit nullius pretij, sed sponte & ex causa virtutis. vnde promissio facta sub tali conditione, non magis obligat, quam promissio liberalis absoluta.

68 Dices, Miles ex iustitia tenetur militare, & tamen potest exigere stipendium; ergo pro opere debito ex iustitia potest pretium exigi.

Resp. Miles non tenetur ex iustitia, nisi ei iam constitutum sit stipendium. præter hoc autem non potest amplius exigere. Idem dicendum de Iudice, aliisque officiis, quæ non sunt debita ex iustitia, nisi post contractum, quo illis stipendium iustum est promissum.

Dico Secundò, Si opus debitum sit proximo ex charitate, non potest pro eo pretium exigi, nisi forte sit laboriosum, vel sumptuosum. Ita Couarr.

Medina supra. Probatur Primò, quia communium iudicio hæc non sunt pretio æstimabilia. Secundò, quia cum valde inter sit proximi, vt hæc fiant; si quid pro eo det, censetur coactè datum, (non gratis) pro re nullius pretij. Sic nihil potes exigere, vt ex animo deponas odium mei, vel vt mihi indices furem, qui res meas surripuit, vel locum vbi deposuit; si id sine labore, sumptu, periculo facere possis, vt rectè Couarr. supra. Denique vt in extrema necessitate des tenuem eleemosynam pauperi.

70 Dico Tertio, Quando aliquid datum est pro

opere vel omissione, quæ solum cedit in commodum accipientis, vel in honorem Dei, non necessarium est restituendum: sed potest retineri. Ita Petrus Nauarr. lib.4.c.2.num.100. & ex parte Sotus supra. Ratio est; quia tunc censetur esse liberaliter donatum ex causa, vel sub conditione: nemo enim ab alio emit actiones vel omissiones liberas, illi soli commodas vel Deo honorificas, ad quas tenetur; sed si quid pro illis offerat vel det, censetur datum in bonum illius, vel ad honorem Dei, merè liberaliter.

Hinc sequitur, Eum, qui aliquid accepit ab altero, vt fieret Christianus, vt confiteretur in Paschate, vt non fornicaretur, non blasphemaret, posse retinere; nec teneri restituere, nisi repetatur in iudicio. Nec obstat L. 2. 7. de conditione ob turpem causam, vbi dicitur; *Si tibi dedit ne sacrilegium faceres, condici posse*, id est, repeti: quia solum conceditur repetitio in iudicio, idque quando datum est, ne crimen fieret, quod legibus puniuntur; hinc tamen non sequitur, ante sententiam esse restituendum. Puto tamen id, quod pro huiusmodi causa promissum fuerit, impleta causa, non esse debitum nisi ex virtute fidei; sicut si absque huiusmodi conditione promissum esset. Ratio est; quia reuera hæc opera non sunt pretio æstimabilia; sicut nec alia supradicta: sed discrimen inter hæc opera & illa est, quod datum pro his non censeatur extortum ab inuito, sed liberaliter donatum; eò quod is qui dat, nulla necessitate compellatur, secus de dato pro illis, quæ ex iustitia vel charitate proximo sunt debita.

Aduertendum tamen est, Quando constat vel prudenter præsumitur aliquid datum per modum muneris liberalis, ad inclinandum eum, qui accipit, ad bonum opus ex iustitia vel charitate debitum, vel ad eum à malo auertendum; non esse restituendum, nisi lex positua in aliquo casu expressè inhabilem reddat ad dominium eius rei capessendum, sicut videntur fecisse Iudices L. Plebiscito. 18. 7. de officio Præsidis, & L. Solent. 8. finali. 7. de officio Proconsulis. de quo plura infra suo loco. vide Siluestrum v. Iudex 1. q. 8.

Debitum dumtaxat in bonum operantis, vel in honorem Dei.

71

72 Si puretur datum liberaliter.

## CAPVT DECIMVM QVINTVM.

De ordine in restitutione seruando, de que loco & expensis.

Complectitur Dubitationes 8.

**N**OTANDVM est, quando bona debitoris, in solutionem omnibus creditoribus sufficiunt, non esse opus vlllo ordine: nam omnibus integrè est satisfaciendum: sed tum demum certus ordo seruandus est, quando non sufficiunt.

### DUBITATIO I.

*Utrum debita certa sint prius soluenda quam incerta.*

**S**Vppono, Debitum variis modis dici incertum. Primò, si non satis constat, vtrum debeas, necne: & tunc non est necessaria restitutio; quia

mellior est conditio possidentis. Secundò, Si constat quidem rem deberi, sed dubitas cui ex duobus vel tribus debeat. Hoc euentu, si dubium est æquale, res æqualiter est inter eos diuidenda, vel ex illorum consensu sorte applicanda: sic enim seruatur iustitia. quod si postea constiterit, vter sit verus creditor, alter tenetur ei restituere suam partem, nisi eam legitime vsuceperit. si noluerit restituere, tu tamen liber manes; quia restituiisti eo modo, quo potuisti & debuisti; nec in eo incerto amplius à te potuit exigi. Si dubium non fuit æquale, ei debetur maior pars, de quo minus est dubium; alteri verò minor, iudicio prudentis. vide supra cap. 14. dub. 4.

Tertio, Dicitur incertum debitum, quando constat

2 Debitum incertum tripliciter.



constat quidem deberi; sed nescitur cui vel quibus ex tota multitudine: siue res ipsa in specie sua sit aliena, (vt equus, vestis, torquis, & similia) siue tantum sit debita confuse; vt quando loco rei perempta debetur pecunia. His positis,

3 *Si aliena in specie.*  
Dico Primò, Si res incertam habens dominum, in specie sua est aliena, primo loco est restituenda, non certis creditoribus, sed iis, quibus incerta restitui solent; iuxta ea quæ cap. 14. dub. 6. & 7. dicta sunt: quamuis nihil aliud super sit, quod certis creditoribus dari possit. Est communis DD. Ratio est; quia creditoribus debet satisfieri ex bonis debitoris, non ex alienis. Itaque hæc ante omnia sunt segreganda à bonis debitoris; & in pios vsus eroganda.

4 *Si non sine aliena in specie.*  
Dico Secundò, Si res ipsa non sunt in sua specie aliena; tunc ex eis prius facienda est restitutio certorum debitorum, quam incertorum. Est communis DD. Antonini 2. p. tit. 2. c. 3. in principio, Caier. v. Restit. c. 8. Silu. Restit. 6. qu. 5. Medina C. de restit. q. 2. §. Ad aliud, quod quinto loco, & Nauarri cap. 17. num. 47. & aliorum.

Sed difficultas est; quænam sit huius ratio. DD. qui censent incerta iure naturæ pauperibus esse danda, valde laborant in assignanda ratione, nec quidquam afferunt quod omnino satisfaciatur. Sed iuxta sententiam, quam supra cap. 14. dub. 6. & 7. secuti sumus, non est difficile. Ratio igitur,

5 *Cur certis creditoribus prius soluendum.*  
cur certis creditoribus prius sit soluendum quam incertis, est; quia iure naturæ teneatur debitor ex iustitia soluere creditoribus certis, etiam si nulla lex positua id iuberet; id quæ de bonis suis, quorum dominium habet. Non tamen iure naturæ de his bonis teneatur soluere creditoribus incertis; quia his ipsis solutio fieri non potest. quod autem loco eorum teneatur pauperibus, id solum iure posituo constitutum est: quod ius locum non habet, quando certi creditores extant. neque mens legislatoris fuit, nec verò potuit esse, eo casu obligare: quia quod debitum est iure naturæ, non potest tolli per legem posituam.

Adde, non soluendo mala incerta, nemini in particulari fieri iniuriam; secus verò si non soluantur certa.

Dices, Quando res est in specie aliena, & dominus reperiri nequit, non debetur iure naturæ pauperibus, & sepelita lege positua potest retineri: ergo etiam ex ea debet satisfieri creditoribus certis.

6 *Rationes adferuntur.*  
Resp. Negando consequentiam; quia etsi sepelita lege positua posset debitor ex ea satisfacere, non tamen tenebatur; eò quod non teneatur, nisi de rebus suis soluere. Vnde iure posituo statui potuit, vt hæc darentur pauperibus, etiam si creditores certi nihil essent habituri. quod si debitori vt pauperi res illa applicetur, tunc videtur ex illa creditoribus esse soluendum; quia non amplius aliena censetur: nisi fortè paupertas illum excuset.

DVBITATIO II.

*Vtrum inter debitores certos, prius soluendum sit venditori, cui pretium nondum est solutum, re vendita extante.*

7 *Res Ecclesie & minoris.*  
Respondeo & Dico Primò, Si res sit Ecclesie, vt fisci, vel minoris, & adhuc extet inter bona debitoris; ante omnia soluendum est pro ea

pretium iustum, vel certe res ipsa est restituenda. *Quo ordine.*  
Probat; quia talis rei non est translatum dominium per conuentionem mutuam, & secutam traditionem, nisi re ipsa persoluatur pretium, vt docet Angelus v. Emptio n. 4. Siluest. eodem verbo n. 2. & notat Bartolus in L. A diuo Pio. 15. §. Sed si emptor. 7. de re iudicata. & Panor. in cap. Cum olim, de officio deleg. & colligitur ex L. Si curator. 5. 7. de iure fisci, iuncta Glossa. vnde sequitur, talem rem, vbi cumque extiterit, etiam si aliis vendita fuerit, posse vendicari.

8 *Res aliorum vendita.*  
Dico Secundò; Si res alterius vendita fuerit tali debitori, & ille nec pignus aut fideiussorem dederit, nec pretium in presenti obtulerit, nec venditor illud pro soluto habuerit, fidens emptori; tunc vel pretium ante omnia soluendum, vel res restituenda venditori. Probat; quia iure communi in hoc casu nondum censetur translatum dominium, etiam si res tradita fuerit, vt expressè habetur Instit. de rerum diuisione. §. Vendita: vbi dicitur: *Vendita verò res & tradita, non aliter emptori acquiruntur, quam si vs venditori pretium soluerit, vel alio modo ei satisfecerit, velut ex promissore aut pignore dato: quod quamquam canetur ex L. duodecim tabularum, tamen rectè dicitur & iure gentium, id est, iure naturali id effici.* Idem habetur L. Quod vendidi. 19. 7. de contrahenda emptione. Vnde sequitur, rem talem, vbi cumque extiterit, vendicari posse, nisi pretium solutum fuerit, vt dicitur L. Procuratoris. 5. §. Sed si dedi. 18. 7. de tributoria actione.

Sed hinc difficultatem parit, quod in eodem §. Instit. supra additur his verbis: *Sed si is, qui vendidit, fidem emptoris securus fuerit, dicendum est, statim rem emptoris fieri.* semper enim videtur fidem emptoris sequi; quando ei credit absque fideiussore vel pignore. Vnde tunc semper transfertur dominium.

9 *Rationes adferuntur.*  
Resp. Tunc tantum censetur sequi fidem emptoris, quando ipsius nuda promissione est contentus, perinde ac si pretium esset solutum: quod Vlpianus in d. L. Procuratoris ait, *in creditum abire,* & Pomponius in d. L. Quod vendidi, *fidem habere emptori sine ulla satisfactione.*

10 *Non habere venditorem ius prelationis.*  
Petes, An ergo tunc venditor non habeat ius prelationis? Couarruias l. 1. variar. cap. 7. nu. 3. putat non habere, pro qua sententia adfert multos iuris peritos, qui dicunt hanc esse communem. Idem sentit Petrus Nauar. lib. 4. cap. 4. num. 39. & Molina disput. 536. Probat Primò, quia illa res non est amplius venditoris, cum translatum sit dominium, vt suppono; neque manet illi obnoxia iure hypothecæ. Nam neque iure naturæ, neque iure posituo constituta est in tali re hypotheca. Non iure naturæ, quia hoc iure nulla inducitur tacita hypotheca. si enim contrahentes pacto expresso non obligant rem solutioni, non est cur illa iure naturæ debeat priori domino censeferi obligata; cum eius dominium perfectè in alium transferit, non secus ac si solutio in presentia esset facta. Non etiam iure posituo; quia nullum ius posituum inducens in tali re hypothecam in iure Cæsareo reperitur. Secundò, Si emptor ille alteri venderet, prior venditor non posset eam vendicare: ergo non erat ipsi hypothecata. Tertio, Quia neque expressa hypotheca ex conuentione contrahentium potest in emptione sic constitui, vt venditor habeat ius prela-